

Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyotropi Kişilik Özelliği ile Yalnızlık Arasındaki İlişkide Akıllı Telefon Bağımlılığı Aracı Etkisi

Mediating Effect of Smartphone Addiction on the Relationship Between Sociotropy Personality Trait and Loneliness in Nursing Students

Nurcan Uzdil ¹ , Nuray Şimşek ¹

1. Erciyes Üniversitesi, Kayseri

Abstract

Objective: The aim of this study was to examine the mediating effect of smartphone addiction on the relationship between sociotropy personality trait and loneliness in nursing students.

Method: The study was carried out in descriptive-relational design. The sample of the study consisted of 273 nursing students who met the criteria for inclusion in the research. The data were obtained by the researchers online using the personal information form, Sociotropy-Autonomy Scale, Smartphone Addiction Scale, and De Jong Gierveld Loneliness Scale.

Results: SAS-SV mean score was 30.98 ± 10.66 , sociotropy mean score was 53.92 ± 16.13 , autonomy mean score was 70.47 ± 15.34 , and DJGLS mean score was 25.43 ± 6.87 . A statistically significant and positive correlation was found between sociotropy and autonomy, SAS-SV and DJGLS. In addition, the mediating role of smartphone addiction was found to be moderate. 14.2% of nursing students' smartphone addiction scores are explained by sociotropy. 8.2% of DJGLS scores are explained by sociotropy and SAS-SV.

Conclusion: Smartphone addiction moderately mediated the relationship between sociotropy personality trait and loneliness among nursing students. At the same time, sociotropy personality trait has a direct predictive effect on loneliness. In addition to the scientific development of students, it can be suggested that activities for the development of sociotropy-autonomy personality traits should be included in nursing education programs.

Keywords: Addiction, personality, nursing student, loneliness

Öz

Amaç: Bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinde sosyotropi kişilik özelliği ile yalnızlık arasındaki ilişkide akıllı telefon bağımlılığının aracı etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı-ilişki arayıcı desende gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini çalışmaya dahil olma kriterlerini karşılayan 273 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından; kişisel bilgi formu, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ), Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği (ATBÖ-KF), De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği (DJGYÖ) kullanılarak, online olarak toplanmıştır.

Bulgular: ATBÖ-KF puan ortalaması 30.98 ± 10.66 , Sosyotropi puan ortalaması 53.92 ± 16.13 , Otonomi puan ortalaması 70.47 ± 15.34 , DJGYÖ puan ortalaması 25.43 ± 6.87 olarak belirlenmiştir. Sosyotropi ile otonomi, ATBÖ-KF ve DJGYÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca akıllı telefon bağımlılığının aracılık rolünün orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı puanlarının %14,2'lik kısmı sosyotropi ile açıklanmaktadır. DJGYÖ puanlarının ise %8,2'lik kısmı sosyotropi ve ATBÖ-KF ile açıklanmaktadır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencileri arasında akıllı telefon bağımlılığının sosyotropi kişilik özelliği ile yalnızlık arasındaki ilişkiye orta düzeyde aracılık ettiği belirlenmiştir. Aynı zamanda sosyotropi kişilik özelliğinin yalnızlık üzerinde doğrudan bir yordayıcı etkisi vardır. Hemşirelik eğitim programlarında öğrencilerin bilimsel gelişimlerinin yanında sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerinin de geliştirilmesine yönelik etkinliklerin yer alması önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, kişilik, hemşirelik öğrencisi, yalnızlık

Correspondence / Yazışma Adresi: Nurcan Uzdil, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye E-mail: nuzdil@erciyes.edu.tr

Received /Gönderilme tarihi: 26.07.2022 Accepted /Kabul tarihi: 10.10.2022

Giriş

Telefonlar başlangıçta sadece konuşmak için kullanılırken, teknolojik gelişmeler, daha güçlü, daha kolay kullanımı olan, bilgisayar ve cep telefonu özelliklerini birlikte ele alan akıllı telefon cihazlarını oluşturmuştur (1). Akıllı telefonlar gün geçtikçe hayatımızda daha önemli bir yer edinmeye başlamış, dünyada tüm insanlığın vazgeçilmez bir parçası olmuştur (2). Akıllı telefon sosyal medya uygulamaları, kamera kaydı, görüntülü konuşma, video kayıt, navigasyon, fotoğraf çekme, alışveriş yapabilme, haber takip edebilme gibi uygulamalarla insanların yaşamına kolaylık sağlamaktadır (3,4). Ancak telefonun kontrolsüz ve aşırı kullanımı akıllı telefon bağımlılığı kavramını gündeme getirmiştir (5).

Bağımlılık, bir maddeyi kullanmayı kontrol edememe şeklinde tanımlanmakla birlikte (6), günümüzde madde dışında bazı davranışlara yönelik bağımlılıktan da söz edilmektedir (7,8). Akıllı telefon bağımlılığı DSM-5'te bir bozukluk olarak sınıflandırılmamakla birlikte Kwon ve arkadaşları akıllı telefon bağımlılığını davranışsal bir bağımlılık olarak tanımlamaktadır (9). Noyan ve arkadaşları (2015) çalışmalarında öğrencilerin %13,4'ünde akıllı telefon bağımlılığını tespit etmiştir (10). Bir başka çalışmada öğrencilerin %44,8'inin günlük 4-6 saat akıllı telefon kullandıkları saptanmıştır (11).

Akıllı telefon kullanımının artması fiziksel, ruhsal, sosyal sağlık ve günlük yaşam üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır (12,13). Çalışmalarda akıllı telefon bağımlılarında yalnızlık, fiziksel ve sosyal aktivitelerde azalma gibi durumların gözlemlendiği bildirilmektedir (14,15). İnternet ve akıllı telefon kullanımının yaygınlaşması kişiler arası iletişimin azalmasına ve kişilerin farkında olmadan yalnızlaşmasına sebep olmaktadır (16).

Kişilik özellikleri akıllı aygıtlara yönelik bağımlılığa giden süreçte temel bileşenlerden biri olarak kabul edilmektedir (17). Beck bilişsel kuramında, kişilik özelliklerinden sosyotropi ve otonomi, bireyin psikolojik işlevselliği üzerinde baskın karakteristikler olarak tanımlanmıştır. Sosyotropik kişilik, kişilerarası ilişkilerde onay ihtiyacının artması ve bağımlı olmayı, söz dinleyicilik ve olumlu kendilik imgelerinin sürdürülebilmesi için başkalarının onayına ve sevgisine ihtiyaç duyma gibi özelliklere sahiptir. Otonomik kişilik ise haklarını, bağımsızlığını, kişisel başarısını yüksek tutmak isteyen özelliklerle karakterizedir (18). İnterneti istismar eden kişiler, kötü, kaygılı ya da izole olmuş hissettiklerinde bu ruh hallerinden sıyrılmak için internete yönelmektedirler (19). Hemşirelik öğrencilerinde akıllı telefon kullanımı giderek artmakta olup, aşırı kullanımı ise hasta güvenliğini ve kişiler arası ilişkileri tehlikeye atabilir. Kişilik özelliğinin akıllı telefon bağımlılığı ve yalnızlık üzerinde etkili olabileceği varsayılmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinde kişilik özellikleri ile akıllı telefon bağımlılığını birlikte ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde sosyotropi kişilik özelliği ile yalnızlık arasındaki ilişkide akıllı telefon bağımlılığının aracı etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinde sosyotropi-otonomi kişilik özelliğinin akıllı telefon bağımlılığı ve yalnızlık üzerine etkisinin olup olmadığı ve sosyotropi-otonomi kişilik özelliği ile yalnızlık arasındaki ilişkide akıllı telefon bağımlılığının aracı etkisinin olup olmadığı sorularına cevap aranmıştır. Araştırma sonuçlarının hemşirelik eğitiminde sunulan danışmanlık hizmetlerinin planlanmasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca giderek önem kazanan bir sorun olan akıllı telefon bağımlılığı ile ilgili faktörlerin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın evrenini, bir üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan öğrenciler (n=1000) oluşturmuştur. Araştırma örneklemini ise literatür doğrultusunda (20) Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu için %95 güven (1- α), %95 test gücü (1- β), d=0,18 etki büyüklüğü ile alınması gereken örnek sayısı 359 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olma kriterlerini karşılayan 273 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışma sonucunda testin gücü %89 olarak bulunmuştur.

İşlem

Araştırmının yapılabilmesi için araştırmının yapıldığı Erciyes Üniversitesi'nin Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan onay (169/2021) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya dahil olan bireylere çalışma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş gönüllü olurları alındıktan sonra çalışma ölçekleri uygulanmıştır.

Çalışmada örneklem seçilmemiş, kayıp veriler olma ihtimali göz önüne alınarak tüm evren, toplamda 1000 kişi çalışmaya davet edilmiştir. Bu bireylerden 273 kişi çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Çalışmaya dahil edilme kriterleri 18 yaş ve üstü olma, herhangi bir psikiyatrik ya da organik rahatsızlığı olmama, bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu (BGOF) onaylamadır. Dahil edilme kriterlerine uymayan bireyler çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmanın veri toplama formları Nisan 2021 – Haziran 2021 tarihleri arasında öğrencilere online olarak ulaştırılmış ve dahil edilme kriterlerini karşılayanların doldurmaları istenmiştir.

Google Forms'a "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" konulmuş ve gönüllülük olur sekmesi zorunlu kılınmıştır. Tekrarlı gönderimleri engellemek amacıyla sistemde veri toplama formları oluşturulurken kişilerin bir mail yoluyla bir kez formu doldurması zorunlu kılınmıştır. Araştırmacılar tarafından formlar doldurularak işlerliği test edilmiş ancak bu kayıtlar analize dahil edilmemiştir. Okulun öğretim elemanları ve öğrenciler arasında iletişimin sağlanması amacıyla oluşturulmuş olan mevcut WhatsApp gruplarından araştırma linki paylaşılarak öğrenciler çalışmaya davet edilmiştir. Anket formunda bütün sorulara cevap verme zorunlu kılınmıştır. Bununla birlikte katılımcılar verdikleri cevabı değiştirmek üzere tekrar geri dönme ve çalışmayı tamamlamak istememeleri durumunda formu göndermeden sistemden ayrılma olanağına sahiptir. Çalışmada anket formu toplam 4 sayfa, 89 sorudan oluşmaktadır. Toplam cevaplama süresi 10-15 dk sürmektedir. Bu çalışmada katılımcılara herhangi bir ücret ödenmemiş olup, katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür kapsamında hazırlanan kişisel bilgi formu cinsiyet, yaş, sınıf, aylık gelir ve akıllı telefon ile ilgili özellikleri içeren toplamda 8 sorudan oluşmaktadır.

Sosyotropi Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ)

Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ), Beck ve arkadaşları (21) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçe'ye ise Şahin ve arkadaşları tarafından uyarlanmıştır (22). Sosyotropi ve otonomi kişilik özelliklerini ölçen, altmış maddeden oluşan, beşli likert tipi bir ölçektir. Sosyotropi ve otonomi alt ölçeklerinin her biri 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri 0'dan 4'e doğru puanlandırılmıştır. Bir alt ölçekten (30 madde) alınabilecek toplam puan 0 ile 120 puan arasında değişmektedir. Sosyotropi alt boyutundan alınan yüksek puanlar yüksek sosyotropi kişilik özelliklere, otonomi alt boyutundan alınan yüksek puanlar yüksek otonomi özelliklerini göstermektedir (21). Ölçeğin sosyotropi ve otonomi alt ölçeklerinde her biri için 3 alt boyutu yer almaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı sosyotropide 0,70 – 0,83 aralığında, otonomide 0,81 olarak bildirilmiştir (22). Bizim çalışmamızda ise sosyotropide ve otonomide Cronbach Alpha katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur.

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Formu (ATBÖ-KF)

Akıllı telefon bağımlılığı riskini ölçmek için Kwon ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen ölçek on madde, altılı likert tipidir (23). Noyan ve arkadaşları (2015) tarafından Türkçe'ye geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin maddeleri 1'den 6'ya doğru puanlandırılmıştır. Ölçek puanları 10-60 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bağımlılık için riskin arttığını ifade etmektedir değerlendirilmektedir (10). Ölçeğin elde edilen Cronbach alfa katsayısı 0.91'dir. Bizim çalışmamızda ise Cronbach Alpha katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur.

De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği (DJGYÖ)

De Jong Gierveld (1987) tarafından geliştirilen ölçeğin Türk örneğine uyarlaması Çavdar, Bağcı, Çorbacı

ve Sarıtaş (2015) tarafından yapılmıştır (24,25). Ölçek orijinalinde 28 madde, Türkçe'ye uyarlanmış formunda ise 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 4'lü Likert tipinde puanlanmaktadır (1= Hiç Uygun Değil, 4= Çok Uygun). İki alt boyutu olan ölçek aynı zamanda toplam puan vermektedir. Duygusal yalnızlıkla ilgili maddeler (1, 2, 4, 5, 7, 10) negatif ifadeli, sosyal yalnızlıkla ilgili maddeler (3, 6, 8, 9, 11) pozitif ifadelidir. Sosyal yalnızlık ile ilgili maddeler ters kodlanarak toplam puan elde edilmektedir. Ölçekten 11-44 arasında puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça yalnızlık algısı da artmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87'dir. Bizim çalışmamızda da toplam Cronbach Alpha katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin kişisel özellikleri (n=273)

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	235	86.1
Erkek	38	13.9
Sınıf		
1	91	33.3
2	64	23.4
3	61	22.3
4	57	20.9
Ailenin Gelir Durumu		
Gelir giderden az	100	36.6
Gelir gidere eşit	132	48.4
Gelir giderden fazla	41	15.0
Akıllı Telefon Kullanma Süresi		
1 yıldan az	7	2.6
1-5 yıl arası	110	40.3
6-10 yıl arası	149	54.6
11 yıl ve üzeri	7	2.6
Akıllı Telefonu Her Eline Aldığında Ortalama Harcanan Süre		
5-10 dk	18	6.6
11-30 dk	132	48.4
31-60 dk	82	30.0
61-120 dk	24	8.8
121 dk ve daha fazla	17	6.2
Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresi		
0-2 saat	23	8.4
3-6 saat	159	58.2
7-10 saat	68	24.9
11 saat ve üzeri	23	8.4
Akıllı Telefon Kullanım Amacı		
Konuşma	12	4.4
Gündemi Takip Etme	18	6.6
Sosyal Medyayı Kullanma	132	48.4
Video Film İzleme, Müzik Dinleme	52	19.0
Akademik Amaçlı	12	4.4
Sohbet/Chat	30	11.0
Diğer	17	6.2

Veri Analizi

Verilerin analizinde AMOS 26.0, SPSS 25.0 paket programı ve bu programın bir eklentisi olan PROCESS makrosu kullanılmıştır (IBM Corp., Armonk, New York, USA). Araştırmada istatistiksel olarak anlamlılık için hata değerinin üst sınırı ,05 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin kişisel bilgileri frekans ve yüzde olarak verilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde parametrik tekniklerin kullanılması için varsayımsal kriter olan değişkenlerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını incelenmiştir. Değişkenlere ait basıklık ve çarpıklık katsayıları ve varyasyon katsayısına göre değişkenlerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Değişkenler arası ilişki Pearson korelasyon katsayısıyla incelenmiştir. Regresyonel analizlerin kullanılması için değişkenler arasında doğrusal saçılım olduğu görülmüştür. Bağımsız değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki doğrudan ve dolaylı yordayıcılık gücünün belirlenmesi için yapısal eşitlik modellemesi (YEM) çerçevesinde yol (path) analizi yapılmıştır. Yol analizi model uyumunun değerlendirilmesinde, ki-kare uyum istatistikleri/serbestlik derecesi (Chi-Square Fit Statistics/Degree of Freedom)(CMIN/DF), yaklaşık hataların ortalama karekökü (Root Mean Square Error of Approximation)(RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index)(CFI), uyum iyiliği indeksi (Goodness of Fit Index)(GFI) ve düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi (Adjusted Goodness of Fit Index)(AGFI) uyum indeksleri kullanılmıştır. Araştırmanın hipotez modelinin incelenmesinde, mediatör aracı etki analizinden yararlanılmıştır. Araştırmadaki çoklu aracılık etkisinin analizleri Hayes (2018) tarafından geliştirilen PROCESS makrosu (Model 4) kullanılarak yapılmıştır (26). Veri analizlerinde Bootstrap 5.000 örnekleme gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır. Öğrencilerinin %86,1’i kadın, %33,3’ü 1.sınıf, %48,4’ünün ailesinin geliri gidere eşit, %54,6’sı 6-10 yıl arası akıllı telefon kullanımına sahip, %58,2’sinin günlük akıllı telefon kullanım süresi 3-6 saat olup, %48,4’ü akıllı telefon kullanırken ilk amaçlarının sosyal medya kullanmak olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği, De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği ve yaş değişkenine ait ortalama, standart sapma ve korelasyon değerleri (n=273)

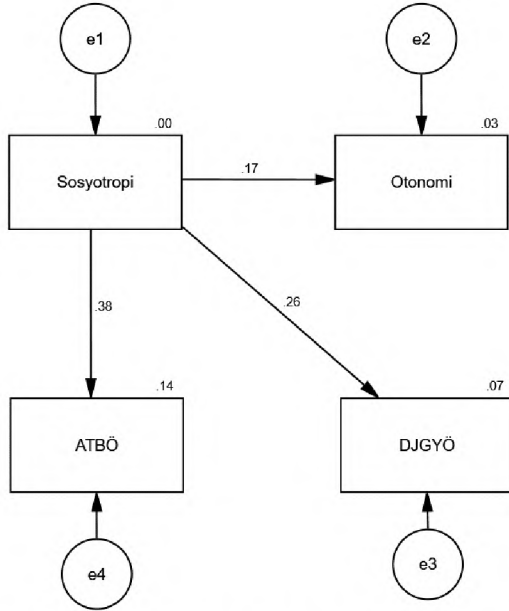
Değişkenler	Ort± SS	1	2	3	4	5
1, ATBÖ-KF	30,98 ± 10,66	-				
2, Sosyotropi	53,92 ± 16,13	0,377**	-			
3, Otonomi	70,47 ± 15,34	0,062	0,171**	-		
4, DJGYÖ	25,43 ± 6,87	0,215**	0,256**	0,100	-	
5, Yaş	20,56 ± 1,81	-0,076	-0,265**	-0,227**	-0,145*	-

Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. ATBÖ-KF: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu; DJGYÖ: De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği; *p<0.05, **p<0.01; Ort: Ortalama; SS: Standard sapma

Tablo 3. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği, De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğine ait path analizi sonuçları

			β^0	β^1	SH	Test İst.	p	R ²
Otonomi	<---	Sosyotropi	0.171	0.163	0.057	2.868	0.004	0.029
DJGYÖ	<---	Sosyotropi	0.256	0.109	0.025	4.367	<0.001	0.066
ATBÖ-KF	<---	Sosyotropi	0.377	0.249	0.037	6.717	<0.001	0.142

β^0 : Standartlaştırılmış Katsayı; β^1 : Standartlaştırılmamış Katsayı; SH: Standart Hata; R²: Açıklanan varyans; ATBÖ-KF: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu; DJGYÖ: De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği.

CMIN=5.780;DF=3; p=.123; CMIN/DF=1.927; RMSEA=.058; GFI=.990; AGFI=.965; CFI=.959; TLI=.918

Şekil 1. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği, De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğine ait Standartlaştırılmış Yol Katsayıları.

ATBÖ-KF: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu; DJGYÖ: De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği.

Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği, De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği ve yaş değişkenine ait ortalama, standart sapma ve korelasyon değerleri Tablo 2’de yer almaktadır. ATBÖ-KF ile Sosyotropi puanları arasında orta düzeyde ($r=0.377$; $p<0.05$), ATBÖ-KF ile DJGYÖ puanları arasında zayıf düzeyde ($r=0.215$; $p<0.05$), Sosyotropi ile otonomi puanları arasında çok zayıf düzeyde ($r=0.171$; $p<0.05$), Sosyotropi ile DJGYÖ puanları arasında zayıf düzeyde ($r=0.256$; $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sosyotropi puanları ile yaş arasında zayıf düzeyde ($r=-0.265$; $p<0.05$), otonomi puanları ile yaş arasında zayıf düzeyde ($r=-0.227$; $p<0.05$), DJGYÖ puanları ile yaş arasında çok zayıf düzeyde ($r=-0.145$; $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır.

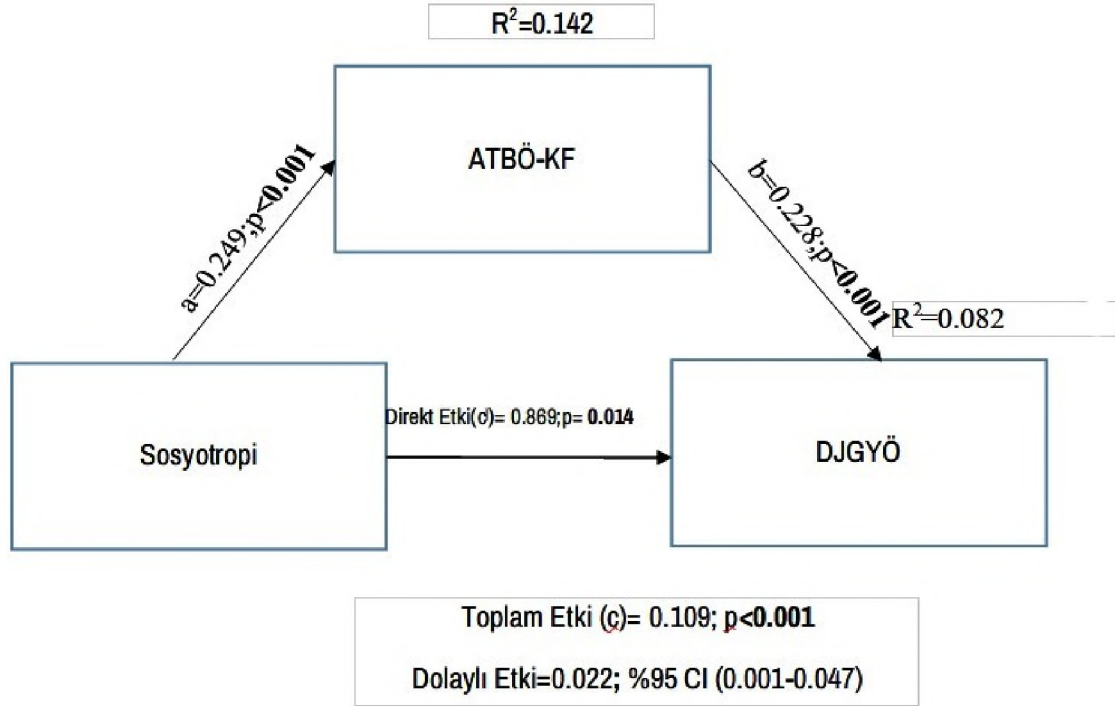
Tablo 4. Sosyotropinin De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği üzerindeki etkisinde Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği’nin aracılık rolü.

		ATBÖ-KF				DJGYÖ		
		β	SE	p		β	SE	p
Sosyotropi	a	0.249	0.037	<0.001	c ^d	0.087	0.268	0.001
	Sabit	16.536	2.092	<0.001				
ATBÖ-KF		***	***	***	b	0.089	0.041	0.029
					Sabit	18.076	1.551	<0.001
R2		0.142				0.082		
Toplam Etki (c)= 0.109;p<0.001 Dolaylı Etki=0.022; %95 CI (0.001;0.047)								

β : Standartlaştırılmış Katsayı; SE: Standart Hata; ATBÖ-KF: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu; DJGYÖ: De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği.*<0.001

Sosyotropi-Otonomi Ölçeği, De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği arasında oluşturulmuş yol katsayıları Şekil 1’de yer almaktadır. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği, De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğine ait path analizi sonuçlarına Tablo 3’de yer verilmiştir. Sosyotropinin otonomi üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta =0.171$; $p=0.004$). Sosyotropinin DJGYÖ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta =0.256$; $p<0.001$). Sosyotropinin ATBÖ-

KF üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta = 0.377$; $p < 0.001$). Uyum değerleri incelendiğinde $CMIN = 5.78$, $DF = 3$, $CMIN/DF = 1.927$, $RMSEA = 0.058$, $CFI = 0.959$ ve $GFI = 0.99$ olarak elde edilmiştir. Uyum kriterlerinin tamamı istenilen sınırlar içerisinde elde edilmiştir. Sosyotropi Otonomi'nin %2,9'unu, DJGYÖ'nün %6.6'sını, ATBÖ-KF'nün ise %14,2'sini ön görmektedir.

Şekil 2. Sosyotropi Ölçeği'nin De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği üzerindeki etkisinde Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin aracılık etki modeli

ATBÖ-KF: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu; DJGYÖ: De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği.

Tablo 4 ve Şekil 2 'de Sosyotropinin De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği üzerindeki etkisinde Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin aracılık rolü yer almaktadır. Sosyotropi ile ATBÖ-KF arasındaki yol katsayısı istatistiksel olarak anlamlı elde edilmiştir ($\beta = 0.249$; $p < 0.001$). Sosyotropi ile DJGYÖ arasındaki toplam etki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ve Sosyotropide bir birimlik artış DJGYÖ de 0,087 birimlik artışa neden olmaktadır ($\beta = 0.087$; $p = 0.001$). ATBÖ-KF ile DJGYÖ arasındaki yol katsayısı anlamlıdır ($\beta = 0.089$; $p = 0.029$). Dolaylı etki incelendiğinde etkinin 0,022 olduğu ve Bootstrap tekniği ile elde edilen %95 güven aralığının sıfır değerini içermediği gözlemlenmiş ve dolaylı etkinin de anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Tam standartlaştırılmış dolaylı etki 0.052; %95 CI (0.002-0.110) olarak elde edilmiştir. Bu sonuçla birlikte sosyotropinin aracılık rolünün orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı puanlarının %14,2'lik kısmı sosyotropi ile açıklanmaktadır. DJGYÖ puanlarının ise %8,2'lik kısmı sosyotropi ve ATBÖ-KF ile açıklanmaktadır.

Tartışma

Akıllı telefon kullanımının artmasının kişilerarası ilişkiler, beden ve ruh sağlığı ile günlük yaşam üzerinde olumsuz etkilere yol açtığı bilinmektedir (12). Hemşirelik öğrencilerinde sosyotropi kişilik özelliği ile yalnızlık arasındaki ilişkide akıllı telefon bağımlılığının aracı etkisinin incelemesi amacıyla yapılan çalışma bulguları literatür kapsamında tartışılmıştır.

Çalışmada sosyotropik kişilik puanları arttıkça akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca çalışmada sosyotropi akıllı telefon bağımlılığının %14,2'sini açıklamaktadır. Literatürde internet bağımlılığı ile

sosyotropik kişilik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki içerisinde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (27). Sosyotropik kişiliğe sahip bireyler diğer insanlardan onay almaya, sevmeye ve sevimli olmaya önem verirler (28,29). Bulgularımız öğrencilerin bu tür ihtiyaçlarını akıllı telefon uygulamaları aracılığı ile karşıladıklarını, bu durumun da akıllı telefon bağımlılığına yatkınlığı artırdığını düşündürmektedir.

İnsan olmanın en temel özelliği diğer insanlarla ilişki kurmaktır. Bu temel ihtiyaç karşılanmadığında kişiler kendilerini yalnız hissetmektedir (30). Çalışmada öğrencilerin sosyotropik kişilik puanları arttıkça yalnızlık puanlarının da arttığı görülmektedir. Ayrıca çalışmada sosyotropi yalnızlığın %6.6'sını açıklamaktadır. Literatürde benzer bir çalışma bulunmamıştır. Sazlaya ve Parlak (2018) çalışmalarında beş faktör kişilik özelliklerinden dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık kişilik özellikleri ile yalnızlık arasında negatif anlamlı ilişkiler saptamıştır (31). Dolayısıyla kişiler daha açık, sorumlu, uyumlu ve dışa dönük oldukça yalnızlık düzeylerinin de azaldığı görülmektedir. Sosyotropi, sosyal aidiyet olarak tanımlanmakta ve kişilerin başkalarının görüşleri ve başkalarıyla kurduğu etkileşime verdiği önemi yansıtmaktadır (32). Bu bağlamda çalışma bulgularımız düşündürücüdür. Bulgularımız öğrencilerin kurdukları etkileşim artarken yalnızlık duygularının da arttığını göstermektedir. Bu yönüyle konunun araştırılması ve öğrencilerin kurdukları ilişkilere yükledikleri anlamların açıklanmasının sunulacak danışmanlık hizmetlerinin planlanmasında önemli olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde cep telefonu, internet ve akıllı telefon bağımlılıkları insanları kendi dünyalarında teknolojik cihazlarla oynamaya yani yalnızlığa itmektedir (32). Çalışmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanı arttıkça yalnızlık puanlarının da arttığı belirlenmiştir. Literatürde çalışmamız ile benzer şekilde bu ilişkiyi ele alan ve benzer sonuçlar sunan çalışmalar mevcuttur (6,16,34-36). Çalışma sonucumuz ve literatüre göre akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık için önemli bir risk faktörü olduğu söylenebilir. Akıllı telefonların aşırı kullanımının yaşam tarzlarının değişmesine, sosyal etkileşim tarzlarının farklılaşmasına neden olduğu ve teknolojik dünya ile birlikte yaşamlarını kısıtlamalarına neden olduğu bilinmektedir (37). Hem yalnızlığın hem de akıllı telefon bağımlılığının en önemli sonuçlarından biri kişilerarası iletişimin olumsuz etkilenmesidir (20,38). Sosyal medya ağlarının kullanımı sonucunda öğrencilerin bireysel iletişim becerileri ve gerçek dünya arkadaşlıkları olumsuz etkilenmekte ve öğrenciler arkadaşlarını gerçek hayat yerine sanal ortamdan seçebilmektedir. Böylece kendilerini daha yalnız hissedebilirler.

Çalışmamızda öğrencilerde sosyotropinin yalnızlık üzerinde doğrudan bir yordayıcı etkisi vardır. Ayrıca çalışmamızdaki aracılık modeli, hemşirelik öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının sosyotropi ile yalnızlık arasındaki ilişkiye orta düzeyde aracılık ettiğini ortaya koymaktadır. Buna göre öğrencilerin ilişki kurma istekleri ve kurdukları ilişkilere yükledikleri anlamların yalnızlık üzerine etkisinin olduğu söylenebilir. Bununla birlikte akıllı telefon kullanımının aracı etkisi de sosyallik ihtiyaçlarını daha çok akıllı telefon aracılığı ile karşılayan öğrencilerin daha yalnız hissettiklerini düşündürmektedir. Yine çalışmamızda yalnızlık puanlarının %8,2'lik kısmı sosyotropi ve akıllı telefon bağımlılığı ile açıklanmaktadır. Bu önemli bir oran olmakla birlikte yalnızlığı etkileyen çok daha farklı değişkenlerin olduğunu da gözler önüne seren bir bulgudur.

Çalışma verilerinin Kayseri ilindeki bir devlet üniversitenin hemşirelik öğrencileri ile sınırlıdır. Bu nedenle sonuçlar genellenemez. Aynı zamanda bu çalışma incelenen değişkenler, kullanılan ölçme araçları ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

Bu araştırmada, sosyotropi- kişilik özelliklerinin yalnızlık ve akıllı telefon bağımlılığını etkilediği belirlenmiştir. Buna göre hemşirelik eğitim programlarında öğrencilerin bilimsel gelişimlerinin yanında sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerinin de geliştirilmesine yönelik etkinliklerin yer alması önerilebilir. Yine ruh sağlığı açısından önemli bir duygu olan yalnızlığı ve ilişkili faktörleri belirlemeye yönelik farklı nitel ve nicel çalışmaların yapılması yararlı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte akıllı telefon ve iletişim teknolojilerinin bağımlılık düzeyinde kullanılmasını önleyici programların düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Chen K, Chen JV, Yen DC. Dimensions of self-efficacy in the study of smart phone acceptance. Comput Stand Interfaces 2011; 33(4): 422-431.

2. Lepp A, Li J, Barkley JE, et al. Exploring the relationships between college students' cell phone use, personality and leisure. *Comput Hum Behav* 2015; 43(0): 210-219.
3. Ayas T, Horzum MB. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Türk PDR Dergisi* 2013; 4(39): 46-57.
4. Alfawareh HM, Jusoh S. Smartphones usage among university students: Najran University case. *International Journal of Academic Research* 2014; 6(2): 321-326.
5. Takao M, Takahashi S, Kitamura M. Addictive personality and problematic mobile phone use. *Cyber Psychol Behav* 2009; 12(5): 501– 507.
6. Aktaş H, Yılmaz N. Üniversite gençlerinin yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından akıllı telefon bağımlılığı. *International Journal of Social Sciences and Education Research* 2017; 3(1): 85-100.
7. Griffiths M. Internet addiction: Fact or fiction? *The Psychologist* 1999; 12(5): 246-250.
8. Kim S, Kim R. A study of internet addiction: status, causes, and remedies. *J Korean Home Econ Assoc* 2002; 3(1): 1-19.
9. Savcı M, Aysan F. Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağlılık: İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının sosyal bağlılığı yordayıcı etkisi. *Dusunen Adam* 2017; 30(3): 202-216.
10. Noyan CO, Enez Darçın A, Nurmedov S, et al. Validity and reliability of the Turkish version of the Smartphone Addiction Scale-Short Version among university students. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2015; 16(0): 73-81.
11. Elik B. Hemşirelik öğrencilerinin akıllı telefon ve internet bağımlılığı düzeyleri ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, 2020.
12. Lee YK, Chang CT, Lin Y, et al. The dark side of smart phone usage: psychological traits, compulsive behavior and technostress. *Comput Hum Behav* 2014; 31(0): 373– 383.
13. Choi HS, Lee HK, Ha JC. The influence of smartphone addiction on mental health, campus life and personal relations-focusing on K university students. *Journal of Korean Data & Information Science Society* 2012; 23(5): 1005-1015.
14. Lepp A, Barkley JE, Karpinski AC. The relationship between cell phone use, academic performance, anxiety, and satisfaction with Life in college students. *Comput Hum Behav* 2014; 31(0): 343-350.
15. Yen CF, Tang TC, Yen JY, et al. Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in southern Taiwan. *J Adolesc* 2009; 32(4): 863– 873.
16. Mert A, Özdemir G. Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 2018; 8(8): 89-107.
17. Park BW, Lee KC. The effect of users' characteristics and experiential factors on the compulsive usage of the smartphone. *UCMA 2011: Ubiquitous Computing and Multimedia Applications 2011*; 151(1): 438-446.
18. Mazure CM, Raghavan C, Maciejewski PK, et al. Cognitive-personality characteristics as direct predictors of unipolar major depression. *Cognit Ther Res* 2001; 25(2): 215-225.
19. Morahan-Martin, J, Schumacker P. Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Comput Hum Behav* 2000; 16(1): 13-29.
20. Kırca K, Kutlutürkan S. Hemşirelik öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin iletişim becerilerine etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2019; 5(2): 81-85.
21. Beck AT, Epstein N, Harrison RP, et al. Development of the Sociotropy–Autonomy Scale: A Measure Of Personality Factors in Psychopathology. Philadelphia: University of Pennsylvania, 1983.
22. Şahin N, Ulusoy M, Şahin N. Exploring the sociotropy autonomy dimensions in a sample of Turkish psychiatric inpatients. *J Clin Psychol* 1993; 49(6): 751-763.
23. Kwon M, Kim DJ, Cho H, et al. The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PloS One* 2013; 8(12): e83558.
24. De Jong Gierveld J. Developing and testing a model of loneliness. *J Pers Soc Psychol* 1987; 53(1): 119-128.
25. Çavdar D, Bağcı V, Çorbacı EC, et al. Adaptation of De Jong Gierveld Loneliness Scale into Turkish. *International Journal of Humanities and Social Science* 2015; 5(9): 84-92.
26. Hayes AF. Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach. 2. Edition, New York: The Guilford Press, 2018.
27. Budak CF. İnternet bağımlılığının yordayıcıları olarak sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji, 2017.
28. Kaya N, Aştı T, Acaroğlu R, et al. Hemşire öğrencilerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2006; 10(3): 1-11.
29. Akgün BM. Sosyotropi otonomi kişilik özellikleri ve hemşirelik. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi* 2017; 26(2): 163-177.

30. Cacioppo S, Grippo AJ, London S, et al. Loneliness: Clinical import and interventions. *Perspect Psychol Sci* 2015; 10(2): 238-249.
31. Sazlaya MK, Parlak Ö. Beş faktör kişilik özelliklerinin iş yaşamında yalnızlık üzerine etkisinin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2018; 8(1): 149-165.
32. Ceylan M, Tekin A, Özdağ S, et al. Uçurtma ve rüzgar sörfü yapan bireylerin bazı kişilik özelliklerinin karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi* 2010; 2(2): 52-66.
33. Çakır O, Oğuz E. Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2017; 13(1): 418– 429.
34. Jiang Q, Li Y, Shypenka V. Loneliness, individualism, and smartphone addiction among international students in China. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2018; 21(11): 711-718.
35. Tohumcu MU, Karslı TA, Bahadır E, et al. Akıllı telefon bağımlılığı ve internet bağımlılığı ile benlik saygısı ve yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2019; 21(2): 773-787.
36. Sönmez M, Gürlek Kısacık Ö, Eraydın C. Correlation between smartphone addiction and loneliness levels in nursing students. *Perspect Psychiatr Care* 2021; 57(1): 82-87.
37. Kumcagiz H, Gunduz Y. Relationship between psychological well-being and smartphone addiction of university students. *Int J High Educ* 2016; 5(4): 144-156.
38. Cerit B, Çitak Bilgin N, Ak B. Relationship between smartphone addiction of nursing department students and their communication skills. *Contemp Nurse* 2018; 54(4-5): 532-542..

Yazar Katkıları: Tüm yazarlar ICMJE'in bir yazarda bulunmasını önerdiği tüm ölçütleri karşılamışlardır

Etik Onay: Bu çalışma için ilgili Etik Kuruldan etik onay alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Author Contributions: All authors met criteria recommended by ICMJE for being an author

Ethical Approval: Ethical approval was obtained for this study from relevant Ethics Committee.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have declared that there is no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support